

Perheneuvola, Sihti-nuorten vastaanotto sekä lasten ja nuorten mielenterveysyksiköiden toiminnan uudistaminen

Va. terveysjohtaja Pertti Lipponen Terveyspalvelujen tukipalvelut

Tiivistelmä

Lasten, nuorten ja perheiden ohjaus, neuvonta ja mielenterveyspalvelut tuotetaan Kuopiossa kolmessa eri yksikössä. Toiminnot ovat osittain päällekkäisiä ja toiminnalla ei ole selkeää yhteistä normipohjaa. Kaikkiin yksiköihin on pitkät jonot ja ohjautuminen palvelujen piiriin eri yksiköihin on osittain sattumanvaraista. Toiminnan uudistamista varten on perustettu työryhmä ajalle 13.1-30.9 2020 ja sen tavoitteena on laatia toimintamalli palvelujen tuottamiseksi syksystä 2020 alkaen. Keskeisimmät tavoitteet ovat palvelujen saatavuuden parantaminen, ohjauksen ja neuvonnan ja varsinaisen lääketieteen ja psykologian viitekehyksiin perustuvan näyttöön perustuvan hoidon eriyttäminen toisistaan. Ohjaus ja neuvonta nivotaan perhekeskuksiin ja sairauksien diagnosointi ja hoito keskitetään erilliseen yksikköön. Hallintorakennetta muutetaan niin, että ne tukevat uudistettua toimintamallia.

Nykytilanne

Matalan kynnyksen lasten ja nuorten mielenterveyspalveluja tuottavat Perheneuvolan Kaartokadun yksikkö 0-12-vuotiaille lapsille perheineen sekä Maaningan ja Nilsiänsä yksiköt 0-18-vuotiaille lapsille ja nuorille perheineen. Sihti Nuorten vastaanotto tuottaa matalan kynnyksen palveluja 13-22-vuotiaille nuorille perheineen. Sekä Perheneuvolaan että Sihti Nuorten vastaanotolle voivat vanhemmat tai nuoret itse varata puhelimitse ajan, Sihtiin on myös nettiajanvaraus täysi-ikäisille.

Lasten mielenterveysyksikkö tuottaa perusterveydenhuollon erikoislääkäritasoisia mielenterveyspalveluja 5-12-vuotiaille lapsille ja perheille ja Nuorten mielenterveysyksikkö 13-19-vuotiaille nuorille perheineen. Lasten ja nuorten mielenterveysyksiköihin ohjaututaan lähetteellä.

Yhteydenotto- ja lähetemäärien kasvu on ruuhkauttanut Perheneuvolan, Sihti Nuorten vastaanoton ja myös Lasten ja nuorten mielenterveysyksiköissä hoitotakuu on ylittynyt useamman vuoden aikana. Asiakasmäärien kasvun vuoksi Kuopin kaupungin ja KYS erikoissairaanhoidon yhdessä laatima hoidonporrastus ei enää toteudu.

Lasten ja Nuorten mielenterveysyksiköt ja Perheneuvola myöntävät maksusitoumuksia sellaisten hoitojen osalta, joita kaupunki ei pysty tuottamaan omissa palveluissaan (mm. laitostuntoutushoidot). Vuonna 2019 käsitellyssä oli n. 500 maksusitoumusta.

Palvelukokonaisuutta johtaa palvelupäällikkö jonka tehtävä lakkaa syksyllä 2020

Palvelukokonaisuuden uudistamisohjelman tavoitteet

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) toimeenpanoa jatketaan vuosina 2020-2022 hallitusohjelman linjausten mukaisesti. Sosiaali- ja terveysministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö tekevät tiivistä yhteistyötä, jotta lapset ja nuoret saisivat parhaita mahdollisia palveluja kunnissa ja maakunnissa.

Alueellisen kehittämisen painopisteet konkretisoituvat kolmeksi kokonaisuudeksi, joiden sisään yhteiset tavoitteet ovat sovitettavissa.

1. Perhekeskukset ja varhainen tuki arjessa

Kehittämistyön tavoitteena on nopea ja varhainen tuki perheille. Lasten, nuorten ja perheiden matalan kynnyksen tukipalveluja sekä varhaisen tuen ja hoidon saatavuutta varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteydessä vahvistetaan yhteistyössä Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskuksen kanssa. Erityisesti kasvun, oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvää sosiaali- ja terveystoimen sekä pedagogiikan ammattilaisten välistä moniammatillista yhteistyötä lisätään. Nämä tavoitteet saavutetaan:

- ✓ Kehittämällä perhe- ja eroneuvontaa, parisuhdetyötä, vanhemmuuden tukea, kotipalvelua sekä perhesosiaalityötä ja sosiaaliohjausta. Painopisteenä on neuvolan ja sosiaalipalvelujen sekä neuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyön systemaattinen tiivistäminen ja osana sitä lasten ohjaaminen varhaiskasvatukseen.
- ✓ Edistämällä perhekeskustoimintamallin toimeenpanoa ja systemaattista yhteistyötä järjestöjen ja muiden paikallisten ja alueellisten avaintoimijoiden kanssa.
- ✓ Pilotoimalla sosiaali- ja terveystoimen sekä sivistyspalvelujen yhteistyötä tukevaa verkostorakennetta myöhemmin tarkentuvien periaatteiden ja ohjeiden mukaan.

2. Matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalvelut

Tavoitteena on varhainen puuttuminen ja tuki, koska niiden tiedetään vähentävän tulevia riskejä ja edistävän toipumista. Keskeistä on integroida eri tahojen työ lasten, nuorten ja perheiden hyvän arjen tukemiseksi sekä turvata oppimisen mahdollisuudet myös oppilaan toimintakyvyn heikentyessä esimerkiksi sairauden, perhetilanteen, lastensuojelun toimenpiteiden tai päihteiden käytön vuoksi. Tämä toteutetaan:

- ✓ Tuottamalla lasten ja nuorten mielenterveyttä, arjen hyvinvointia sekä päihteettömyyttä vahvistavia matalan kynnyksen palveluja koulujen ja oppilaitosten yhteydessä sekä osana monialaisia yhteisiä toimintoja kunnan perhekeskuksia
- ✓ Kehittämällä oppilas- ja opiskelijahuollon palveluja tiiviissä yhteistyössä muiden perustason palveluiden kanssa.

3. Kehitetään lastensuojelua

Lastensuojelun kehittäminen toteutetaan erillisenä hankkeena, johon suunnattava valtionavustus tulee haettavaksi alkuvuodesta 2020.

Perhekeskuksella tarkoitetaan yhteen sovitettua lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja avuntarpeisiin vastaavaa palveluverkostoa, joka toimii ja jota johdetaan kokonaisuutena. Tarkoituksena on, että jokainen lapsi, nuori ja perhe saa tarvitsemansa avun ja tuen viiveettä.

Perhekeskuksen tavoitteena on, että lasten, nuorten ja perheiden

- avun ja tuen saanti varhentuvat
- tarpeisiin vastaaminen paranee
- voimavarat vahvistuvat
- autetuksi tuleminen mahdollistuu
- osallisuuden tunne vahvistuu
- kohdatuksi tulemisen kokemukset vahvistuvat

Palvelujen verkosto on monialainen. Siihen kuuluvat lapsille, nuorille ja perheille tarkoitetut hyvinvointia ja terveyttä sekä kasvua ja kehitystä edistävät sekä varhaisen tuen, hoidon ja kuntoutuksen palvelut. Varsinaiseen verkostoon kuuluvat perustason sosiaali- ja terveyspalvelut sekä niitä tukevat erityistason palvelut, hallinnon- ja organisaatorajat ylittävään yhteistyöverkostoon kuuluvat sivistyspalvelut ja kunnan muut palvelut sekä järjestöjen ja seurakuntien palvelut ja toiminta. Perhekeskus toimii rakenteena em. palvelujen yhteensovittamiselle sekä yhteistoiminnallisista toimintatavoista ja yhtenäisistä käytännöistä sopimiselle.

Perhekeskuksen palvelut tarjotaan toimipisteissä, sähköisesti ja kotiin vietyinä. Toimipisteet voivat sijaita päiväkodin, koulun tai monitoimitilan yhteydessä tai erillisissä kiinteistöissä tai omassa rakennuksessa. Toimipisteiden sijoittelussa ja tilaratkaisuissa otetaan huomioon niiden saavutettavuus asiakkaille sekä toimijoiden mahdollisuus helppoon yhteistoimintaan.

Perhekeskusten rakentamista ohjataan valtakunnallisesti perhekeskustoimintamallin avulla, jolla tarkoitetaan ohjeita tai linjauksia, joiden avulla kehitetään toimiva perhekeskus siten, että kehitystyö on kansallisesti ja maakunnissa riittävä yhtenäistä. Palvelukokonaisuutta voidaan kutsua perhekeskukseksi, kun kaikki linjaukset toteutuvat. Linjaukset tarjoavat yhtenäisen kehikon palvelukokonaisuuden määrittelyä, kehittämistä ja arviointia varten.

Neuvontaan ja ohjaukseen painottuva toiminta siirtyy terveydenhoitoyksikön johdettavaksi ja hoitoon keskittyvä toiminta asemoidaan vastaanottoyksikön palvelupäällikön alaisuuteen. Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden palvelupäällikön tehtävä lakkaa muutoksen myötä.

Tulevasta muutoksesta on käyty yhteistoimintamenettelyn mukainen keskustelu- ja kuulemistilaisuus 4.2.2020.

Lähteet:

STM 2020

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162004/STM_20_20_3_j.pdf?sequence=1&isAllowed=y

THL:

https://thl.fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/perhekeskus/mita_perhekeskus_tekee

Kuopion kaupunki

Perusturva- ja terveyslautakunta

18.02.2020

17 §

Vaikutusten arviointi

Esitys

Va. terveystoiminnan johtaja Pertti Lipponen

Perusturva- ja terveyslautakunta valtuuttaa suunnittelutyöryhmän terveyspalvelujen johtoryhmä ohjausryhmänään suunnittelemaan palvelukonaisuuden uudistamista esitettyjen suuntaviivojen mukaisesti tavoitteena uuden toiminnan käynnistyminen lokakuussa 2020.

Valmistelija

Anneli Reinikainen

puh. +358 44 718 6333

Pertti Lipponen

puh. +358 44 718 6271

Hanna-Mari Tanninen

puh. +358 44 718 6513

etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus

Apulaiskaupunginjohtaja Jari Saarinen

Perusturva- ja terveyslautakunta hyväksyy va. terveystoiminnan johtajan esityksen.

Päätös

Apulaiskaupunginjohtaja poisti asian esityslistalta.

Merkittiin, että terveydenhoidon palvelujen päällikkö Hanna-Mari Tanninen saapui kokoukseen klo 17.49 tämän asian käsittelyn alussa ja poistui klo 18.40 tämän asian käsittelyn ja päätöksen teon jälkeen.

Merkittiin, että kaupungin lakimies Lari Tiikasalo ja jäsen Tanja Kaipainen poistuivat kokouksesta klo 18.28 tämän asian käsittelyn aikana.

KUOPIO

Pöytäkirja

2/2020

5 (5)

Kuopion kaupunki

Perusturva- ja terveystalokunta

18.02.2020

17 §